

การถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเมืองตรัง

ตำบลหนองตรุด อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

*****

๑. ประวัติความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ

ประวัติเกษตรกรต้นแบบ นายชัยวัฒน์ เพชรเล็ก จบการศึกษาปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้รับช่วงการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อจากคุณพ่อ (นายเชื่อง เพชรเล็ก) ในปี ๒๕๖๑ ซึ่งดำเนินการกิจกรรมในแปลงในรูปแบบผสมผสานมาตั้งแต่ก่อนมีการจัดตั้ง ศพก. เริ่มต้นจากกลับบ้านมาทำการเกษตรโดยช่วยพ่อดำเนินการในกิจกรรมต่างๆของครอบครัว ซึ่งต่อมากุณพ้อมีอายุเพิ่มขึ้นทำให้การดำเนินงานต่างๆไม่สะดวกโดยเฉพาะภารกิจจิตอาสาต่างๆ ที่ต้องมีการเดินทางไปประชุมที่ต่างๆ ซึ่งตนเองมีความสนใจด้านการเกษตร และมีความต้องการเป็นจิตอาสาของชุมชนอยู่แล้ว จึงได้รับช่วงต่อกิจกรรมต่างจากคุณพ่อ โดยปัจจุบัน ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ประกอบด้วย หมอเดินอาสา ครูบัญชีอาสา ประธาน อคม.ระดับอำเภอ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรรุ่นใหม่ และ ประธาน ศพก.อำเภอเมืองตรัง

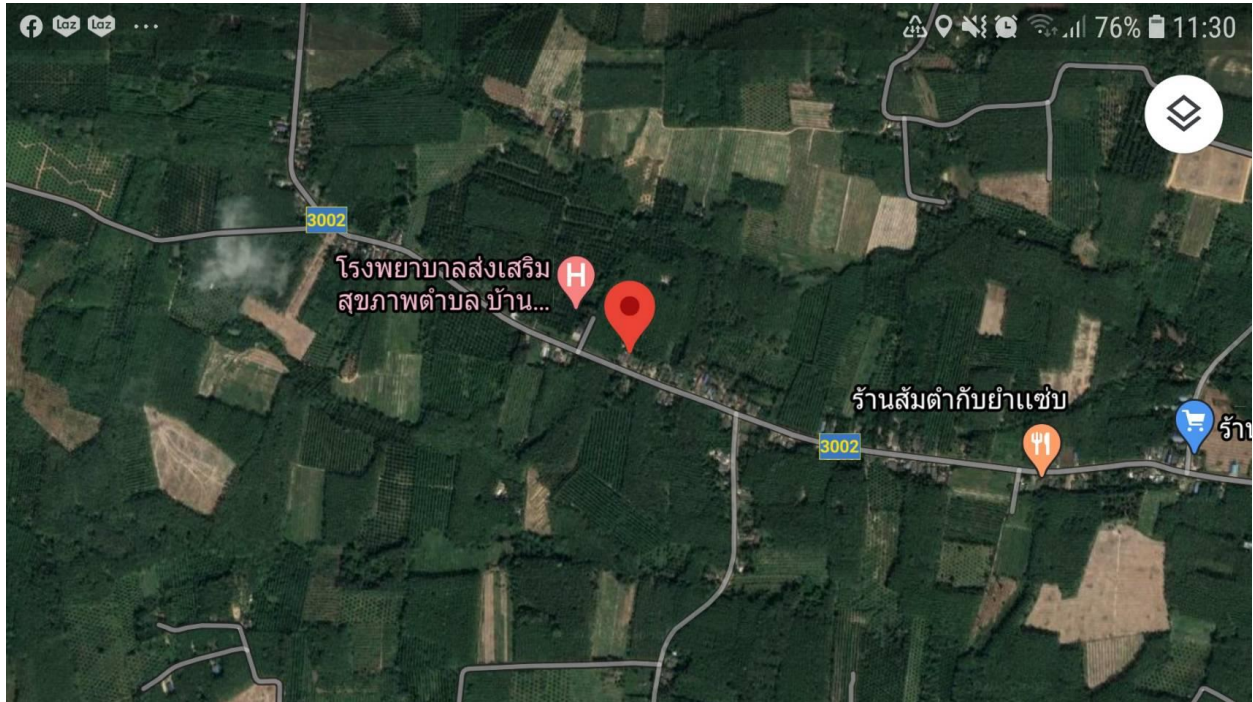
ข้อมูล ศพก. ศพก.อำเภอเมืองตรัง ตั้งอยู่ บ้านเลขที่ ๙๐ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองตรุด อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน เอกสารสิทธิ สปก.๔-๐๑ โดยมีกิจกรรมหลัก คือปลูกยางพารา จำนวน ๑๖ ไร่ และปลูกพืชร่วมยางพารา จำนวน ๓ ชนิด ประกอบด้วย

- มังคุด ๕ ไร่ อายุประมาณ ๑๕ ปี
- สละอินโด (สละน้ำผึ้ง) ๔๕๐ ต้น
- ผักเหลียง ๑๖ ไร่

ทำกิจกรรมด้านปศุสัตว์ เลี้ยงหมู ๔ ตัว/รอบ ไก่พื้นเมือง ประมาณ ๔๐ ตัว ไก่ไข่ ๔๐ ตัว และ ห่าน ๒ ตัว

ทำกิจกรรมด้านประมง เลี้ยงปลาในบ่อดิน ขนาด ๑๕*๒๐ เมตร โดยเลี้ยงปลากินพืช เช่น ปลาตะเพียน ปลานิล และปลาดุก และเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ ขนาด ๒*๔ เมตร จำนวน ๕๐๐ ต้น/รอบ

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ พิกัด UTM ๔๗N ๕๗๘๓๓๓ ๘๑๙๗๔๘ บ้านเลขที่ ๙๐ บ้านสันตัง หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองตาด อำเภอมืองตรัง จังหวัดตรัง

ฐานการเรียนรู้ : ศพก.อำเภอมืองตรัง มีฐานเรียนรู้ จำนวน ๘ ฐาน ประกอบด้วย

๑. ฐานเรียนรู้การเปิดกรีดยางพารา
๒. ฐานเรียนรู้การป้องกันกำจัดโรคและศัตรูยางพารา
๓. ฐานเรียนรู้การปลูกพืชร่วมยาง
๔. ฐานเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย
๕. ฐานเรียนรู้ด้านการประมง
๖. ฐานเรียนรู้การจัดการดินและปุ๋ย
๗. ฐานเรียนรู้ด้านการปศุสัตว์
๘. ฐานเรียนรู้การทำบัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือน

๑.๒ ศพก.

ที่มาของศูนย์ เดิมทีเดียวศูนย์ได้ทำกิจกรรมด้านการเกษตรแบบผสมผสานและเป็นแปลงต้นแบบของหลายหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตรัง ซึ่งในปี ๒๕๕๘ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองได้คัดเลือกให้เป็น ศพก. โดยพิจารณาจากกิจกรรมและความสำเร็จของกิจกรรมภายในแปลง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้ และต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อบริหารจัดการ ศพก. และเครือข่าย

การบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ศพก. ซึ่งประกอบด้วย ประธาน ศพก. เกษตรกรต้นแบบศูนย์เครือข่าย เกษตรกรผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ประสานงาน โดยใช้เวทีประชุมคณะกรรมการเป็นเวทีจัดทำแผนและการกำหนดภารกิจของคณะกรรมการ เช่น กิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรไหนที่ศูนย์หลักไม่ถนัดก็จะใช้วิทยากร หรือ สถานที่ของศูนย์เครือข่ายเป็นที่ทำกิจกรรม

๒. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย

ปัจจุบัน ศพก. มีสินค้าที่ได้มาตรฐาน จำนวน ๓ ชนิด ได้แก่ ผักเหลียง สละอินโด และ มังคุด โดยได้มาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร ซึ่งที่มา เริ่มจากปี ๒๕๔๗ ได้คิดใช้พื้นที่ในสวนยางพาราใช้ทำประโยชน์ โดยพืชแรกคือผักเหลียง ซึ่งเดิมทีเดียวผักชนิดนี้หากต้องการบริโภค ต้องขึ้นไปเก็บบนเขา ซึ่งสังเกตได้ว่าพืชชนิดนี้อยู่ในป่า ซึ่งหน้าจะสามารถปลูกร่วมในยางพาราได้ จึงได้นำมาปลูกในสวนยางพารา ต่อมามีการล้มยางพาราเพื่อปลูกใหม่ ซึ่งตอนนั้นมีความสนใจการปลูกมังคุดจึงได้ปลูกมังคุดร่วมกับสวนยางพารา ในพื้นที่ ๕ ไร่ ต่อมาทางสำนักงานเกษตรอำเภอสนับสุนนพันธุ์สละอินโด ซึ่งได้นำต้นพันธุ์มาจากจังหวัดนราธิวาส จึงทดลองปลูกร่วมยางพาราคู ซึ่งเป็นพืชใหม่ในขนาดนั้น และเนื่องจากอยู่ในแควตลงเกษตร เจ้าหน้าที่ก็มาส่งเสริมให้สมัครเพื่อขอใบรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร ซึ่งการขอใบรับรองไม่ยุ่งยากมากเพราะเราจัดการแบบไม่ใช้สารเคมีอยู่แล้ว ประกอบกับการเป็นครัวชี้อาสาซึ่งมีการจัดบันทึกกิจกรรมต่างๆเป็นประจำ ทำให้ได้รับการรับรอง

ในอดีตการได้รับการรับรองไม่มีผลกับการตลาดมากนัก แต่ในปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยตลาดสินค้าของผลจะมีลูกค้าอีกกลุ่มที่สั่งตรงมาเพราะมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัย โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ ลูกค้าในเมือง ซึ่งมีกำลังซื้อสูง แต่สินค้าต้องปลอดภัย

๓. วิธีการดำเนินงาน การดำเนินการในศูนย์แรงงานส่วนใหญ่ใช้คนในครัวเรือนช่วยกัน โดยมีแรงงานจำนวน ๓ คน

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัจจัยหลักคือต้องรักในการประกอบอาชีพ และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา เช่น ช่องทางการตลาด ปัจจุบันเทคโนโลยีเพิ่มช่องทางการตลาดให้เรามากขึ้นเราต้องสนใจ ศึกษาสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตัวเองในทันกับโลกที่พัฒนาไป

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

๕.๑ ปัญหา/อุปสรรค

๑. ภัยธรรมชาติ โรคแมลงระบาด ภัยแล้ง ซึ่งส่งผลต่อผลผลิตของเราเสียหาย ออกน้อย
๒. ปัญหาขาดแคลนแรงงาน งานบางอย่างต้องจัดการให้ทันเวลาในขณะที่แรงงานมีจำกัด
๓. การจัดการเวลา การรับผิดชอบงานหลายบทบาททำให้แบ่งเวลาได้ยาก

๕.๒ วิธีแก้ไขปัญหา

๑. พยายามค้นหาหาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ในกิจกรรมต่าง
๒. จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม และมีกฎกติกาเงื่อนไขในการรับงานที่ชัดเจน

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

๑. การทำกิจกรรมที่หลากหลาย และทำสินค้าให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน เมื่อเทียบกับการปลูกยางพาราเป็นพืชเชิงเดี่ยว โดยเมื่อเทียบสัดส่วนรายได้พบว่ายางพารา ทำรายได้เป็นสัดส่วน แคร่ร้อยละ ๓๙ จากรายได้ในแปลงทั้งหมด

๒. การทำสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ทำให้คุณภาพชีวิตผู้ผลิตดี ปลอดภัยจากสารเคมี และมีรายได้จากผลผลิตที่มีราคาเพิ่มขึ้น

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ

การขยายผลต่อเกษตรกรข้างเคียง ขณะนี้ยังไม่มากนัก แต่ผมมีความคิดว่าการเปลี่ยนแปลงคน คนๆนั้น ต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงจากตัวเองไม่มีใครสามารถบังคับให้ใครทำแบบอย่างได้ ผมแค่พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม ซึ่งเป็น การถ่ายทอดความรู้ในเชิงประจักษ์ ใครมีความสนใจก็สามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้

ทีมถอดบทเรียน
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเมืองตรัง
ตำบลหนองตรุด อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

